

Η Κλήση που Πέρασε από τον Ανδρέα

/ Γνώμες

- **Μάξιμος Παφίλης, Επίσκοπος Μελιτηνής**

Ομιλία στην ευαγγελική περικοπή του Ιωάννη α' 36-52.

«Τί ζητείτε;» (Ίω. 1, 39). Δυο λέξεις αρκούν. Το ερώτημα αυτό δεν έμοιαζε με συμβατική έναρξη συζήτησης σε κάποιον σκονισμένο δρόμο της Παλαιστίνης, ούτε απλή αβρότητα ανάμεσα σε αγνώστους που τους έφερε κοντά η τύχη ή το ρεύμα της ιστορίας. Περισσότερο με τομή στο γίγνεσθαι έμοιαζε. Μια ρωγμή στην αδιαπέραστη πυκνότητα της καθημερινότητας, ένα νυστέρι που μπαίνει και διεισδύει στην πάσχουσα σάρκα της ανθρώπινης επιθυμίας. Χωρίς να ρωτά.

Το ερώτημα αιωρείται ακόμη πάνω από τα κεφάλια μας, πάνω από τις οθόνες που φέγγουν στα υπνοδωμάτια της αϋπνίας μας. Πάνω από τα γραφεία, εκεί που στοιβάζονται οι ατελείωτες μέριμνες της τρέχουσας βιοτής. Πάνω από τις απάτες της «δικτύωσης» και της «πληροφόρησης», τις καταβροχθίζουμε βουλιμικά, ενώ πεινάμε για μια ύπαρξη που υπερβαίνει εκείνη του στομάχου. Η ώρα ήταν δεκάτη,

και εκεί, μέσα στη σκιά, οι μαθητές (ίσως κι εμείς μαζί τους) ψελλίζουν μια απάντηση. Μοιάζει με υπεκφυγή, όμως είναι η μύχια έκκληση του άστεγου ψυχισμού μας: «Ποῦ μένεις;» (ΐω. 1, 39). Δεν ζητούν δόγματα ούτε ιδεολογίες αλλά Εστία. Ένα έρεισμα αναζητούν, για να αγκυροβολήσουν το τρεμάμενο σκαρί της ύπαρξής τους σ' έναν ωκεανό που μαίνεται.

Ζούμε, φοβάμαι, σε μια εποχή οχλαγωγίας. Και άφθονου θεάματος. Η ευσέβειά μας περιορίζεται συχνά σε μια επίφαση επιχρίσματος πάνω σε ξύλο σαθρό. Νηστεύουμε με ακρίβεια γραμματέως, μετρούμε τις σταγόνες του λαδιού, εκκλησιαζόμαστε με τη συνέπεια δημόσιου υπαλλήλου. Και η γλώσσα μας έχει μάθει να τσακίζει κόκαλα με την πρόφαση της «υπεράσπισης της αλήθειας». Στην πραγματικότητα υπερασπίζεται λυσσαλέα την ατομικότητά μας. Είμαστε «τάφοι κεκονιαμένοι». Πέρα από την αμαρτωλότητα, που είναι η κοινή μοίρα της πηλίνης φύσης μας, έχουμε χάσει την αναφορά στο πνευματικό μας κέντρο. Η υποκρισία, υπερβαίνοντας το ψέμα προς τους άλλους, είναι πρωτίστως η αλλοτρίωση από την ίδια μας την αλήθεια. Και ο Χριστός, με εκείνη την ήρεμη, την τρομακτική πρόσκληση, «Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε» (ΐω. 1, 40), μας καλεί να σπάσουμε τον βρόχο. Αυτόν από το μαύρο μετάξι που σφίγγει τον λαιμό της αμφιβολίας μας. Να κοιτάξουμε κατάματα το Αδιανόητο, για να το γεμίσουμε με Παρουσία.

Σκέπτομαι συχνά εκείνους τους πρώτους. Δεν ήταν θεολόγοι με περγαμηνές, ούτε ασκητές με φωτοστέφανα. Άνθρωποι του μόχθου, με χέρια ροζιασμένα από την αλμύρα και τα δίχτυα, με το μυαλό στην επιβίωση.[1] Όπως ορθώς έχει επισημανθεί, ήταν απασχολημένοι με τις βιοτικές τους μέριμνες όταν ο Ιησούς ήλθε και τους κάλεσε. Χωρίς να γνωρίζουν τι είχε στον νου Του να τους διδάξει. Αυτή η διακοπή της ρουτίνας, η έλευση του Ιερού στο βέβηλο της καθημερινότητας: το σημείο καμπής. Ο Φίλιππος, από τη Βηθσαϊδά, την πόλη του Ανδρέα και του Πέτρου, όπως μας πληροφορεί το κείμενο -ίσως για να τονίσει τη γεωγραφική αλλά και πνευματική γειτνίαση- τρέχει να βρει τον Ναθαναήλ: «Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν» (ΐω. 1, 42).[2]

Και εδώ αρχίζει η περιπέτεια. Διότι ο Ναθαναήλ, κάθε άλλο παρά εύπιστος είναι, θα τολμούσα να πω, ένας νεωτερικός άνθρωπος. Διστακτικός, ίσως και λίγο κυνικός. «Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι;» (ΐω. 1, 47). Η Ναζαρέτ γι' αυτόν είναι ένα σάπιο κλουβί όπου κροταλίζουν οι σκελετοί των προφητειών, δεν προσδοκά τίποτε από εκεί. Αλλά ο Ιησούς, αντί να του προσφέρει θαύματα για να τον πείσει -τα οποία άλλωστε μπορούν κατ' επίφασιν να υποκριθούν και οι δαίμονες, ενώ την πρόγνωση των μελλόντων και των κρυφών κατέχει μόνον ο Θεός- του προσφέρει κάτι πολύ πιο συγκλονιστικό. Τη φανέρωση του Προσώπου.[3]

«Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν εἰδόν σε» (ΐω. 1, 49). Τι έκανε

ο Ναθαναήλ κάτω από τη συκή; Προσευχόταν; Μελετούσε τον Νόμο; Ο οποίος, όπως έχει ερμηνευθεί, συμβολίζεται από τη συκή που έχει καρπό γλυκύνοντα προς καιρόν. Ή μήπως πάλευε με τους λογισμούς του; Η συκιά μοιάζει να είναι ο θρόνος του φόβου. Ριζωμένος στο χώμα του ενοχικού οράματος. Είναι ο τόπος της απόλυτης μόνωσης, εκεί όπου ο καθένας μας είναι εκτεθειμένος, χωρίς τις κοινωνικές συμβάσεις και τα προσώπια της «καλής συμπεριφοράς». Ο τόπος όπου ο άνθρωπος συναντά τον ίλιγγο του εαυτού του. Και ο Χριστός του λέει: «Σε είδα». Σε είδα όταν νόμιζες ότι είσαι μόνος. Στην αγωνία σου, στην αμφιβολία σου, στην κρυφή σου αμαρτία.

Αυτό που τσακίζει τον Ναθαναήλ είναι η αίσθηση ότι γινώσκεται. Κάτι που ξεπερνά ένα απλό φαντασμαγορικό σημείο. Ότι υπάρχει Κάποιος, κάποιος που τον θεωρεί ολόκληρο, χωρίς να τον απορρίπτει. Η ομολογία του «Ραββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ» (ΐω. 1, 50), αν και μπορεί να μην φθάνει ακόμη στο θεολογικό βάθος της ομολογίας του Πέτρου, καθώς τον βλέπει ως άνθρωπο θεοφιλή και Βασιλέα του Ισραήλ, αποτελεί ωστόσο μια κραυγή παράδοσης. Ο δόλος, αυτή η άμμος η λεπτή που γλιστρά ανάμεσα στα δάχτυλα της εμπιστοσύνης, εξαφανίζεται. «Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῖτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι» (ΐω. 1, 48). Ο δόλος είναι η διπλωματία της ψυχής, η προσπάθεια να ξεγελάσουμε τον Θεό, τους άλλους, τον ίδιο μας τον εαυτό. Ενώ ο Ναθαναήλ, παρά την καχυποψία του, είχε μια αυθεντικότητα. Ήθελε να δει.

Και εμείς; Τι κρύβουμε κάτω από τα δικά μας σκοτεινά δέντρα; Μήπως τις ιδιοτελείές μας, τις ζήλειες, τις σαρκικές επιθυμίες που μας καίνε τα σωθικά, την υποκρισία; Τον θυμό για τον γείτονα, την απελπισία για τον θάνατο που πλησιάζει; Φοβόμαστε να βγούμε στο φως. Προτιμούμε την ασφάλεια της σκιάς μας, τη βεβαιότητα της «ευσεβείας» μας. Η τήρηση των τύπων φαντάζει ευκολότερη από το να αφήσεις το Βλέμμα να σε διαπεράσει.

Η «μετοχή» στο γεγονός του Χριστού, υπερβαίνοντας μια στιγμιαία απόφαση κι ένα πυροτέχνημα συναισθηματικού ενθουσιασμού, συνιστά μια ατέρμονη πορεία. Ένα διαρκές «ἔρχου καὶ ἴδε» (ΐω. 1, 47). Κάθε μέρα, κάθε ώρα. Όταν χτυπά το τηλέφωνο και μια φωνή στην άλλη άκρη ζητά βοήθεια ή απλώς φλυαρεί ενοχλητικά. Όταν το σώμα πονά και διαμαρτύρεται. Όταν η προσευχή μοιάζει να χτυπά σε μολυβένιο ουρανό. Εκεί κρίνεται η αυθεντικότητα. Στη σιωπηλή αποδοχή του ότι είμαστε «μεταχαλκευόμενοι» από τη Χάρη, ότι είμαστε ακόμη ανολοκλήρωτοι, ότι η «αγιοσύνη» είναι η συνεχής αίσθηση του ανεκπλήρωτου, πέρα από κάθε παράσημο.

Μήπως λοιπόν η υποκρισία μας είναι τελικώς ο φόβος μας; Φόβος να παραδεχθούμε ότι είμαστε γυμνοί κάτω από τη συκιά; Μήπως η φασαρία που

κάνουμε είναι για να καλύψουμε τη φωνή που μας καλεί; Έχω την αίσθηση ότι θα ήταν καλύτερα να αφήσουμε τον Μεσσία να μας βρει εκεί που πραγματικά είμαστε. Στη λάσπη, στην αγωνία, στη μοναξιά. Και τότε, ίσως, να δούμε «τὸν οὐρανὸν ἀνεωγόμενον» (Ψαλμ. 1, 52). Σαν πατρίδα. Έτσι απλά. Διότι το σώμα είναι τόπος παθών ως τόπος κάθε δωρήματος, και η σκιά, από τόπος απόκρυψης, μπορεί να γίνει τόπος συνάντησης. Αρκεί να βγούμε από τη σκιά και να πούμε: Είμαι εδώ. Με τα τραύματά μου, με τη δυσπιστία μου, με τη λαχτάρα μου. Είμαι εδώ.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση με την προϋπόθεση αναφοράς του ονόματος του συγγραφέα, Επισκόπου Μελιτηνής Μαξίμου Παφίλη.

[1] Henry Hallam Saunderson, *The Work of the Apostles* (Boston: American Unitarian Association, 1909), 3. «They were busy with their common occupations when Jesus came and called them to be his disciples. They did not know what Jesus had in mind to teach them or to bid them do.»

[2] John Henry Bernard, *A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel According to St. John*, επιμ. A. H. McNeile, τ. 1 (Edinburgh: T. & T. Clark, 1928), 61. «Philip is said to be ἀπὸ Βηθσαϊδά... After Bethsaida, Jn. adds ἐκ τῆς πολέως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου... The discrepancy is unimportant.»

[3] Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, *Τα Ευρισκόμενα Πάντα*, εν *Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca*, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 123 (Paris: J.-P. Migne, 1864), 1185. «Τὰ μὲν γὰρ θαύματα δύνανται φαντασιωδῶς καὶ οἱ δαίμονες ὑποκρίνεσθαι· τὴν δὲ πρόγνωσιν τῶν μελλόντων καὶ προαγόρευσιν οὐδεὶς ἀκριβῶς ἔχει.»